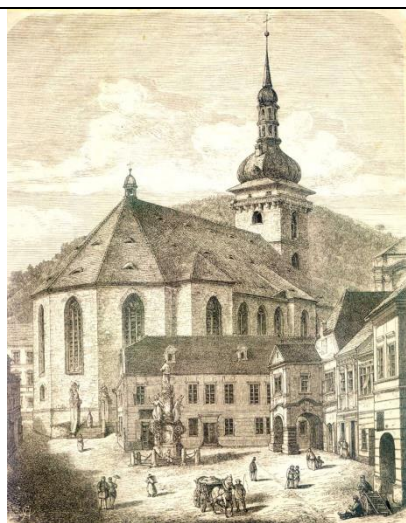

Název díla:	Přesun děkanského chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Mostě	Období výstavby:	Říjen 1975
Základní údaje o přípravě a zhotovování díla		Cena (mil. Kč) : cca 160 mil. Kč	
Údaje o stavebníkovi	Severočeské uhelné doly (SHD), odštěpný závod Koridor inženýrských zařízení Most.		
Generální projektant stavby			
Projektant významných objektů	Prof. Ing. Josef WUNSCH, prof. Ing. Alois Myslivec, Báňské projekty Teplice. Transfera		
Vyšší zhotovitel	TRANSFERA, Ing. Otakar Novák, Ing. Petr Bareš		
Provozovatel	Národní památkovýústav		

Obrázek 1 Děkanský kostel - rytina z roku 1878

Z historie kostela

Předchůdcem dnešního kostela byla raně gotická trojlodní bazilika založená mezi lety 1253 až 1257. Kostel vyhořel roku 1515. Dne 20. srpna 1517 se započalo se stavbou nového kostela. Jeho obnova byla svěřena architektu Jakobovi Heilmannovi ze Schweinfurtu, žákovi a následovníkovi Benedikta Rieda.

Roku 1518 odevzdal mistr Jakub projekt nové stavby a jejího vedení se ujal Jiří (Jörg) z Maulbronu. V roce 1531 po něm řízení stavby převzal mistr Petr Heilmann. Roku 1532 byla zasklena okna a vytesána klenební žebra.

V roce 1549 byla dokončena hrubá stavba a okolo roku 1550 vznikly portály již v renesančním slohu.

Roku 1594 kostel vysvětil pražský arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé. I poté následovaly v průběhu staletí drobné úpravy exteriéru i interiéru budovy. V roce 1650 byl kostel pokryt novou střechou. Roku 1501 potvrdil papež Alexandr VI. na přímlovu krále Vladislava II. městu Mostu patronátní právo nad kostelem, které do té doby vykonával klášter Křižovníků Božího hrobu ve Zderaze u Prahy.

Měšťané získali v roce 1516 od papeže Lva X. a dalších církevních

hodnostářů povolení k uspořádání veřejné sbírky ve prospěch nového kostela. Obdobná svolení ke sbírce vystavil král Ludvík Jagellonský a polský král Zikmund I.[3] Sběrka začala 22. března 1517 v Mostě a trvala do 1. května 1519. Peníze se vybíraly v Čechách, na Moravě, Sasku, Lužici a Slezsku. V roce 1517 se vybralo 5379 kop a 49 míšeňských grošů, v roce 1518 4984 kop a 52 grošů a ve třetím roce 1375 kop a 47 grošů. Spolu s dalšími dary se podařilo získat celkem 12155 op a 45 grošů. Město muselo z konečné sumy odevzdat třetinu papežské kurii. Zbývající peníze byly použity na výstavbu kostela a dalších staveb jako fary.

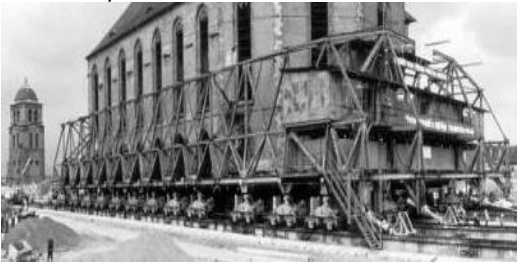
Přesun kostela

O přemístění kostela se československá vláda usnesla v listopadu 1964.

Jaké byly příčiny a jaký byl další vývoj – o tom se dozvíte ze vzpomínek **Ing. Jiřího Schandla**, uvedených v závěrečné kapitole.

Podklady: <https://www.youtube.com/watch?v=9qSkbW96tHI&list=RD9qSkbW96tHI&index> ;
Wikipedia; vlastní archiv autora.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz.

Technické zajímavosti přesunu	
	Komentář: Trakční válec (hydraulický list) pro posun kostela : 4 válce na konci střídavě posouvají dopředu (vždy 2 + 2), 4 válce na začátku brzdí (opět vždy střídavě 2 a 2 do vyčerpání limitu lisu). Tlačná síla 175 t.
Obrázek / schema	
	Komentář Podvozky a výkonné posouvací lisy využil později národní podnik Stavby silnic a železnic k zavedení nové technologie výstavby mostů - postupné vysouvání. Jednou z prvních staveb byl most přes vodní nádrž Římov na konci 70. let minulého století. Velkou zásluhu na tom má Ing. Hynek Hlasivec, tehdy vedoucí odboru technického vývoje SSŽ, n. p.
Obrázek / schema	
	Komentář Takto vystrojený a zabezpečený objekt byl přesunut na vzdálenost 841,1 (skutečnost 841,15) . Dráha: 4 kolejiště (8 kolejnic- dvě vně a dvě uvnitř kostela), poloměr 500 , ve spádu 1,3 promile. Rychlost přesunu 1 - 3 cm/min. dle rychlosti stavění dráhy přesunu před kostelem. Ocelová konstrukce dráhy byla překládána zezadu kostela dopředu. Denně se stihlo přemístit 40 až 48 metrů dráhy. Kolejová pole byla v 8 m modulu. Rozchod kolejnic 1000 mm. Podklad - roznášecí železobetonové panely velikosti 3 x 1m , tloušťky 0,30 m .
	Organizační a jiné zajímavosti: Situaci kolem přesunu kostela zajímavě a podrobně <i>popisuje ing. Jiří Schandl</i>, bývalý zaměstnanec SHD-o.z. Koridor inž. zařízení a předseda také ČKAIT České Budějovice. K přesunu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě O historii této významné stavby je dnes již dostatek informací a i popis přesunu kostela na novou lokalitu je dostatečně dokumentován. Ve svých vzpomínkách se chci vrátit do

Obrázek 2 Kostel připravený k přesunu

Podklady: <https://www.youtube.com/watch?v=9qSkbW96tHI&list=RD9qSkbW96tHI&index> ;
Wikipedia; vlastní archiv autora.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz.

šedesátých let minulého století, do období, kdy se přesun kostela připravoval, a též poukázat na některé souvislosti s touto akcí spojené.

Severočeský hnědouhelný revír patřil tenkrát k oblastem kde se produkovalo „černé zlato“, motor socialistického hospodářství. Hlavním zájmem bylo neustále zvyšovat výrobu v oblasti těžkého průmyslu s vysvětlením, že je to podmínka pro to, aby se potom mohly řešit potřeby občanů. Těžký průmysl reprezentovala zejména výroba těžkých tanků, kterých produkovaly tehdejší Turčanské strojárny v Martine více než 1000 kusů ročně. Zhruba stejný počet obrněných transportérů a též děl vyráběly další podniky na Slovensku. Proto se vypravovaly těžkotonážní vlaky s nákladem i přes 4000 tun uhlí na Slovensko a ze stejných důvodů se začala stavět širokorozchodná trať na přepravu železné rudy ze sovětských hranic do nových železáren v Košicích. Těmto potřebám těžba 40 mil. tun uhlí v revíru v roce 1960 nepostačovala a za každou cenu se usilovalo o její zvýšení.

Byly zpracovány plány na zvýšení těžby uhlí na 106 mil tun ročně, což by při využitelných zásobách 2,5 miliardy tun vyuhlílo celou oblast do roku 2000. Těmto záměrům nemohla stát v cestě města a obce na uhlí ležící a tak se usilovně stavěla nová sídliště, bohužel bez cest a chodníků a též bez obchodních a dalších služeb. Jen takzvané „buňky“ sestavené ze čtyř betonových panelů zajišťovaly prodej chleba a mléka, máslo bylo málokdy.

Že dojde k likvidaci Mostu, pod kterým bylo 100 milionů tun kvalitního, snadno dosažitelného uhlí, o tom v revíru nikdo nepochyboval. Nejasnou byla jen otázka kdy a za jakých podmínek se tak stane. Za této situace, kdy se neřešila otázka následné rekultivace po těžbě a ani problémy životního prostředí s neprůhlednými mlhami, neskutečným smradem v ovzduší, odcházejícími lesy v Krušných horách, o zvýšené úmrtnosti obyvatel nemluvě (o těchto věcech se veřejně mluvit nesmělo, údaje o stavu životního prostředí byly tajné a za jejich šíření hrozil trest), jsem se ptal významných členů KSČ, proč takovou devastaci dopouštějí. Odpověď byla jednoduchá: my to tady rychle a levně vytěžíme, tím stát velice zbohatne a nebude mít problém to potom napravit!

Předsednictvo ÚV KSČ již v roce 1962 o likvidaci města rozhodlo, jen veřejnost se to neměla dovědět. Neprováděla se žádná údržba a město sloužilo jen jako místo pro zásobování sídliště Podžatecká. V tichosti se zpracovávaly plány na výstavbu města Nový Most kdesi na Lounsku a na řešení dalších problémů s likvidací města spojených.

Usnesení vlády o likvidaci města vydané v listopadu 1964 bylo jen potvrzením známých skutečností, bylo též rozkazem k akci stanovením termínů realizace a dalších podmínek. Usnesení též rozhodlo, že bude zachován děkanský chrám a tuto povinnost uložilo, naštěstí, ministerstvu kultury, které pro tento účel zřídilo firmu Transfera. Náhrada za rušené objekty a zařízení města byla v podstatě jasná: projekt sídliště se doplní o náměstí a prodejny, služby se přenesou na okraj města, nová nemocnice je již vyprojektována, hřbitov u krematoria je rozšířen, kapacitu oceláren nahradí válcovny trub Chomutov a výrobu menších provozoven vyrábějících spotřební zboží převezmou mateřské anebo příbuzné podniky. Stavební a kulturní památky jako kostel Sv. Václava, kostel Sv. Ducha s barokním špitálem a další budou zbourány s tím, že drobné plastiky a mobiliář budou umístěny v lapidáriu. Termíny pro realizaci potřebných opatření byly velice krátké, tlak na rychlé zahájení těžby uhlí v tak výhodných důlních podmínkách byl značný.

Pro řízení výstavby náhradních inženýrských sítí, jejichž vedení bylo plánováno v pruhu mezi starým Mostem a novou zástavbou na bezeslojném anebo vytěženém území, byl zřízen odštěpný závod SHD s názvem Koridor inženýrských zařízení Most. Jeho úkolem bylo též koordinovat postup prací na výstavbě náhradních staveb za rušené tak, aby byl v časovém souladu s postupem těžby dolu, který

dostal název Důl Most. S tím souvisela i koordinace prací na zachování děkanského chrámu. V tomto závodě, jehož jsem byl zaměstnancem, se scházelo množství oficiálních i jiných informací s likvidací města souvisejících, z nichž své vzpomínky čerpám.

Usnesení vlády o likvidaci Mostu bylo veřejností přijato vcelku pozitivně, zejména proto, že rozhodlo z dosavadního sídliště udělat konečně město se všemi potřebnými funkcemi. Problémem se ukázalo zrušení mosteckého pivovaru bez náhrady, protože pivovary v Lounech a v Žatci měly dostatek volné kapacity. To bylo pro horníky, kterým mostecká desítka chutnala a na rozdíl od piv jiných pivovarů se do záruční doby sedmi dnů nekazila, naprosto nepřijatelné. S vědomím „já jsem horník, kdo je víc“, což mělo svou váhu, dosáhli horníci toho, že byl postaven nový Pivovar Most v Sedlci, což si vyžádalo neplánované náklady.

Z vyhodnocení mnoha studií na záchranu kostela vyplynulo, že kostel bude přesunut na bezeslojné území na hřiště u průmyslovky za cenu 105 mil. Kčs. Varianta zbourání a znovupostavení kostela byla též zvažována a zamítnuta pro nedostatek kvalifikovaných pracovníků pro tuto práci. Další nepřijatelnou variantou bylo ponechat kostel na uhelném pilíři na místě, což by znamenalo ztrátu dvou milionů tun uhlí ve sloji 30 m vysoké, uloženého v hloubce pouhých 11 m.

Krajským orgánům KSČ byl přesun a zachování kostela proti srsti, jednak to neodpovídalo jejich ideologii a také jejich vztah k církevním památkám byl podstatně jiný než k pivu. Proto rozšířili tuto informaci: Za 105 milionů by mohl každý z 35 tisíc Mostečáků dostat zdarma tisíc tříkorunových špekáčků! To byl argument jako hrom a na jeho podkladě byl vyvíjen nátlak na zbourání kostela, což vyvolalo mnohá vleklá jednání na příslušných ministerstvech. Za této situace se ozvala světová organizace UNESCO, že bude financovat přesun této významné památky a že ji pod svým jménem otevře veřejnosti. S tímto řešením nemohl socialistický stát souhlasit a též si nemohl dovolit mezinárodní ostudu a tak se práce na přípravě přesunu opět rozběhly. Mezitím bylo podle původního záměru objednáno 53 unikátních podvozků pro přesun, každý o nosnosti 500 tun a tři mimořádně výkonné lisy pro tlačení kostela do vrchu k průmyslovce.

Postupně se objevil další problém. Na uhelné sloji stojící porcelánka vyráběla šálky kávového servisu a konvice vyráběl duchcovský závod (anebo obráceně). Protože se jednalo o zboží na export a změna výroby v Duchcově prý nebyla možná a do spotřebního průmyslu se nemohlo investovat, tak bylo rozhodnuto ponechat porcelánku na místě. Podobné problémy měla i sousední vatovka, pobočný závod RICO Veverská Bytýška, která nemohla udat jinam výrobu dámských vložek, a tak na místě též zůstala. S tím se svezl i vedle stojící kostel Sv. Ducha se špitálem a ještě zde vzniklo místo pro umístění přesunutého kostela. Novou, dosti zmatečnou situaci ukončila až usnesení vlády z let 1970 a 1971, která potvrdila přesun kostela na tuto novou lokalitu.

Z původního projektového řešení zůstal jen návrh zajištění stability kostela a způsob jeho naložení na podvozky. Nově se řešily problémy přesunu 12.000 tun hmoty odstrojeného kostela, nyní již bez věže, s podvěšenou románskou kryptou, po 841 m dlouhé trase přes vytěžené a nově zasypané území. To znamenalo i změnu v postupu těžby uhlí a oddálení přesunu kostela o pět let. Vlastní přesun proběhl v říjnu 1975 za velkého zájmu veřejnosti, s jediným drobným problémem v tom, že kostel putoval na nové místo po spádu a lisy vyrobené pro jeho tlačení do kopce k průmyslovce měly co dělat aby jej ubrzdily. Kostel byl zkompletován i s dostavbou věže a zpřístupněn veřejnosti jako muzeum až v roce 1988, což nesvědčilo o zájmu státu na jeho zachování. Vnitřní úpravy s uvedením do původního stavu byly dokončeny až v nových politických podmínkách již privátní firmou Transfera v roce 1993 a kostel byl znovu vysvěcen.

Podklady: <https://www.youtube.com/watch?v=9qSkbW96tHI&list=RD9qSkbW96tHI&index> ;
Wikipedia; vlastní archiv autora.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz.

Kostel je dnes užíván jak pro církevní, tak i pro kulturní účely a je zapsán v seznamu Národních kulturních památek jako příklad pozdně gotického stavitelství, podobného významu jako je Vladislavský sál Pražského hradu a chrám Svaté Barbory v Kutné Hoře. Stejně tak si jeho přesun zaslouží místo v Guinessově knize rekordů a možná by si i kostel zasloužil zápis do seznamu památek UNESCO. Při jeho návštěvě, která je zajímavá, se z audioprůvodce dovídáme, který mistr a za jaké peníze kostel před pěti stoletími stavěl. Bohužel ani jedno slovo není o tom, kdo se před padesáti léty svou prací zasloužil o přesun a tím i o záchranu této významné památky. Pokusím se proto zde vzdát čest profesor bratislavské techniky Josefu Wunschovi za konstrukční řešení zabezpečení kostela pro přesun, profesor pražského ČVUT Aloisu Myslivcovi za stanovení postupu přesunu po vyuhleném území a za vedení štábu přesunu, Ing Petru Barešovi za projekt přesunu a Ing Otakaru Novákovi, řediteli obou firem Transfera za dotažení tohoto náročného díla do konce. Kostelu pak přeji dalších nejméně pět století důstojné existence.

Ing. Jiří Schandl

Obrázek 3

Stav v roce 2013

Poznámky: Pokud text dostatečně nepostihuje technickou ani organizační charakteristiku stavby, je možné a vhodné zaslat úpravy a doplňky na adresu Kanceláře ČSSI (cssi@cssi-cr.cz nebo abadzic@cssi-cr.cz).